

Р Е З Ю М Е

На трудовете на доц. д-р Валери Христов Христов представени за участие в конкурса обявен от ВСУ „Черноризец Храбър (Държавен вестник бр. 69 от 11.09.2012 г.) за заемане на академичната длъжност „професор” по професионално направление 9.1. Национална сигурност (Противодействие на разузнавателно-информационната дейност)

I. Монографии

1. Христов, В., Противодействие на чуждо разузнаване, Първа част – ISBN- 978- 954-715-573-2 ; Втора част - ISBN- 978-954-715-574-9, ВСУ, 2012 г.

Монографичното изследване „Противодействие на чуждо разузнаване обобщава опита на автора в изследването на проблемите, възникващи в състоянието и динамиката на обществените отношения, свързани с конфликтното взаимодействие между разузнаването на чужда държава и контраразузнаването на защитаващата се страна.

Теоретично се разглеждат въпросите, отнасящи се до различността и другостта, които предопределят развоя на конфликтното взаимодействие. На тази основа сблъсъкът между чуждите разузнавателни интереси и националните интереси на защитаващата се държава се възпроизвеждат вече в съвсем нови измерения и нива. В своите изследвания Робърт Купър споделя, че в съвременните времена интересите се схващат в различен смисъл от модерната държава и от нейния постмодерен наследник. Според него интересите, които Палмерстон обозначава като „вечни”, са по същество интересите, отнасящи се до сигурността. В тази последователност се

доказва тезата, че държавите продължават да преследват своите интереси, и че държавата все още е фундаменталният инструмент на обществото.

Това води до стремеж към непрекъснато задоволяване на потребностите от подновяване и усъвършенстване на контраразузнавателните подходи за активно противодействие с оглед недопускане понасянето на значими последици и довеждане до състояние на изоставащо обществено развитие.

Прецизният анализ показва, че рисковете и разузнавателните заплахи по своята същност и форми на проява стават все по-асиметрични и оказват съществено влияние върху средата за сигурност в глобален и регионален мащаб

Налага се изводът, че в съвременните условия разузнавателната борба все още не е отряла, а само преминава през други равнища и перспективи. Разузнаването продължава да бъде използвано като основен инструмент за скрито въздействие и информационно осигуряване на реализирането на външната политика и подпомагане на вътрешната политическа мисия на държавата. В същото време защитаващата се страна постоянно да се стреми да разпознава и своевременно да разкрива реалните разузнавателни заплахи за своята стабилност. Непреходно е твърдението, че битката за тайни сведения се възпроизвежда и ще бъде все по-безпощадна в съвременното информационно общество, тъй като тя гарантира придобиването на информационно превъзходство над противника, съперника, конкурента.

Изследването потвърждава тезата, че конфликтното противоборство преминава в нови форми и изражения, което води до неминуема смяна на парадигмата за национална сигурност, приемането на нови съвременни стратегии за сигурност и пристъпването към организационен реинженеринг на службите за сигурност на защитаващата се държава. Това изискване отново актуализира общодържавните усилия в полето на противодействието за постигане на надеждно опазване на държавните ценности, съдържащи се в държавните тайни, а следователно и важното значение на специалните органи за сигурност.

Обект на монографичното изследване е състоянието на кръга обществени отношения, включващи процесите и явленията, възникващи и развиващи се в хода на конфликтното взаимодействие между чуждото разузнаване и контраразузнаването на защитаващата се държава, за недопускане овладяване на тайните и съответно тяхната надеждна защита.

Предметът на монографичното изследване включва същността, закономерностите, формите и методите, принципите, подходите, силите и средствата, сред които се развива конфликтното взаимодействие между чуждото разузнаване и контраразузнаването на защитаваната страна. Това са онези множества специфични отношения, свързани с организацията, практиката и алгоритмите на противодействието на разузнавателни посегателства в полза на чужди сили.

Теорията на противодействието на чуждо разузнаване извежда на технологично ниво и в дългосрочна перспектива ясни правила и подходи, стреми се да даде точни отговори на организационните и управленските въпроси за разкриване, неутрализиране, предотвратяване и пресичане на разузнавателна дейност, насочена срещу националната сигурност и уязвяването на националните интереси.

Монографичният труд е в общ обем от 516 страници, разделен в две части от по 280 и 236 страници.

Състои се от въведение, четири глави, заключение, библиографска справка на използвани източници и анотации на три езика.

Целта на монографията се свързва с извършването на задълбочено научно изследване на определящите теоретични и практически постановки и на базата на цялостен анализ и прогностичен поглед са изведени съвременни алтернативни решения, предложения и препоръки към специализираните държавни структури за подобряване на организацията и управлението на дейността по надеждно противодействие на чужда разузнавателна дейност с оглед гарантиране стабилността на националната сигурност на защитаваната държава.

Отгук произтичат и следните основни задачи:

- Разглеждане на същностните и съдържателните аспекти на понятието „противодействие” на чуждестранно разузнаване и неговата дейност в съвременните условия;

- Извеждане на релацията противодействие и реална застрашеност и диагностика на заплахите за националната сигурност на защитаваната страна;

- Изследване на особеностите на противодействието на чужда разузнавателна дейност от легални позиции (легално чуждо разузнаване);

- Представяне на организационните аспекти на противодействието на чужда разузнавателна дейност от нелегални позиции (агентурно чуждо разузнаване);

- Изследване на особеностите на противодействието на техническо разузнаване;

- Разглеждане на организацията на осъществяване на проактивни подходи за противодействие;

- Изграждане на съвременни системи от признаци за долавяне на сигнали, данни и факти за чуждо разузнавателно присъствие или съпричастност на лица към подготвящи се, провеждани или осъществени разузнавателни посегателства срещу сигурността на защитаваната държава;

- Извеждане на изводи, предложения и препоръки за повишаване на ефективността на противодействието на чуждо разузнаване.

В хода на монографичното изследване се доказва тезата, че в съвременните условия на глобализиране на процесите, свързани с трансфера на стоки, технологии, хора, финансови ресурси и информационни продукти нарастват степените на задоволяване на контраразузнавателните потребности за сигурност на защитаващата се държава, своевременно разпознаване на разузнавателни заплахи и реални опити на чужди разузнавания и други сили да извършват разузнаване за нуждите на задоволяването на своите разузнавателни интереси.

В тази връзка се потвърждава мнението, че е повече от необходимо посочването на един съвремен поглед и преценка на реалната разузнавателна застрашеност за повишаване нивото на организационната архитектура, инженерно проектиране и повишена култура за надеждно противодействие на чужда разузнавателна намеса в състоянието на националната сигурност на защитаваната държава.

Научна новост на изследването е, че противодействието на чужди разузнавателни посегателства се разглежда в теоретичен и практико-приложен аспект, като се набляга на:

- обществените отношения, техните състояния и уникалните особености, свързани с противодействието;

- спецификата на организационния модел от прилагани форми, принципи и подходи за ефикасна контраразузнавателна дейност, които се осъществяват в ежедневието и постоянно се осмисля, анализира, обобщава и актуализира;

- подготвяне на теоретични въпроси, свързани със стратегията и тактическите механизми на противодействие, проблемите на разузнавателно-информационната дейност и проактивните подходи за противодействие.

Новост е и доказаното твърдение, че логиката, която пронизва системата на различни тези, постановки и подходи в противодействието, е да не се прекъсва нишката на конфликтното взаимодействие между контраразузнаването на защитаваната държава и разузнавателните сили на противника, а тя да се поддържа и постоянно да се възпроизвежда. Счита се, че по-благоприятно за защитата на националната сигурност е да се вербува или превербува установения разкрит и разобличен чужд разузнавач или секретен сътрудник, отколкото да се пристъпи към прилагането на открити наказателно-процесуални мерки. По този начин се създават благоприятни предпоставки за започване на оперативна игра с чуждото разузнаване и се придобиват стратегически ползи за националната сигурност на защитаваната държава.

В глава първа се разглеждат същностните и съдържателните аспекти на противодействието. Теоретично е изведено научното дефиниране на понятието „противодействие на разузнавателни посегателства”, анализирани са основните черти, с които се характеризира, разгледани са мястото, ролята и значението на конфликта, неговите структура и функции. Отделено е подобаващо внимание на релацията „социален и разузнавателен конфликт” в контекста на реалностите в средата за сигурност и състоянието на разузнавателните и националните интереси на чуждата и собствената държава. Подчертава се значимостта на разузнавателната заплаха като един от основните елементи в съдържанието на противодействието, наред с обекта, субекта, системата от мерки, организацията и управлението на самия процес на противодействие. Без наличие на доловена разузнавателна заплаха не може да започне практическата дейност по противодействие.

Новост е извеждането на системата от контраразузнавателни мерки за противодействие. За първи път в научното пространство е направена класификация на подсистемите от общата система, като се поставя акцент върху значимостта на подсистемата от агентурно-оперативни мерки, които се прилагат в хода на разкриването, предотвратяването, неутрализирането на посегателска дейност и пресичането на отделни разузнавателни действия.

Научна новост е предлагането на вниманието на широката публика за първи път, на съвременен организационен модел на процеса на

противодействие на чужда разузнавателна дейност. Моделът се определя като съвкупност от взаимно свързани и последователни в своето провеждане относително самостоятелни стадии, през които процесът преминава: определяне на основните положения на съдържанието на парадигмата за защита на националната сигурност към актуалната историческа епоха; мониторинг и дисекция на средата за сигурност; разпознаване на значимите характеристики, обхват и размери на реалните разузнавателни заплахи и насоките на тяхното деструктивно влияние; диагностициране на застрашеността, в която попадат отделни обеки от обществения живот и настъпването на евентуални вреди; организиране на адекватно противодействие; преодоляване на несигурното състояние и премахване настъпването на щети за националната сигурност и възстановяване на хомеостазиса на организационната стабилност и устойчивост на обекта на разузнавателно подриване, разглеждан като самостоятелна система и утвърждаване на равновесното състояние, статукво и нормален ритъм в дейностите на функциониране и постъпателно развитие.

В съдържанието на глава втора се анализират основните положения на организацията на противодействието на разузнавателната дейност, провеждана от легални позиции, сред които са прикритията на разузнавачи и секретни сътрудници в официалните представителства, прикритията извън официалните представителства и ползвани прикрития в потока временно пребиваващи чужди граждани за кратък срок на територията на защитаваната страна.

Новост е извеждането на самостоятелни системи от съвременни признаци за получаване на сигнали, данни и факти за разпознаване и разкриване на разузнавачи и секретни сътрудници на чуждо разузнаване, действащи от различните прикрития.

В глава трета са изследвани проблемите, свързани с организацията на противодействието на чужда разузнавателна дейност провеждана от нелегални позиции. Разглежда се мястото, ролята и значението на агентурното разузнаване и техническото разузнаване като самостоятелни форми на организация на разузнаването. Откроява се важноста на организацията на противодействие на разузнавачи и агенти-нелегали, на лица, самопредлагащи се на чуждо разузнаване по собствена самоинициатива. Изведени са системи от признаци за разпознаване на нелегали и съпричастност на лица към агентурните мрежи на чуждо разузнаване. Подобаващо внимание

е отделено на особеностите на противодействието на разузнавателно-информационната дейност, извършвана по инициатива на чуждото разузнаване. В тази връзка се изследва моделът на дейността, познат като „шпионство” в полза на чужда държава, както и съвкупността от мерки, които се прилагат за разкриване на привлечени секретни сътрудници от чуждо разузнаване, действащи срещу националната сигурност на защитаваната страна, в отделните стадии на своето сътрудничество.

В глава четвърта са дефинирани основните проактивни подходи за противодействие на чуждо разузнаване. Разгледани са организационните особености на контраразузнавателните операции по агентурно и техническо проникване, по дезинформиране на противника и при оперативната игра с чуждо разузнаване. Изведени са основните принципи, цели, задачи и изисквания към подготовката, планирането и реализацията на отделните подходи.

Доказана е тезата, че към прилагането на проактивни подходи за противодействие се пристъпва само при наличие на достатъчно количество и качество аргументи за постигането на успех, изразяващ се в дългосрочни изгоди за службите за сигурност или ползи за националната сигурност на защитаваната държава.

II. Монографии в съавторство

2. Христов, В., П. Христов, Ст. Симеонов, Ст. Минева, В. Попов., Разузнавателна защита на конституционния ред в демократичната държава, ISBN 978-954-715-500-8, ВСУ, 2012 г.

В написания в съавторство монографичен труд се доказва тезата, че формирането и поддържането на позитивно отношение към разузнаването и разузнавателните институции в демократичното общество е противоречив процес, определящ се от контекста на общоприетите демократични ценности на общественения процес. Разбира се за това следва да се отчита влиянието на редицата фактори, които смущават прокламираните в обществото демократични възгледи за прозрачност, равенство пред законите и тяхното еднакво прилагане.

В съвременните условия е непреходно значението на мнението, че разузнаването е една от най-старите специализирани човешки дейности. Едновременно с това разузнаването като институция на държавата и осъществяваните от него разузнавателни действия са твърде непознати за

широката общественост. В демократичния свят знанията за разузнаването вече се превръщат в съществен сегмент на политическата и правна култура на нивото на професионална компетентност на политици, индустриалци, бизнесмени, банкери, държавни служители от службите за сигурност и обществен ред и представителите на съдебната власт.

Тази празнота се запълва от научните изследвания, насочващи своето внимание към същността на разузнаването, извеждане на реалния обществен образ на разузнаването, разглеждано като множество от разузнавателни дейности и разузнавателни организации, които ги реализират на практика.

По този начин гражданското общество бива осведомявано по различни въпроси, свързани с разузнаването, което е важно и необходимо условие за провеждането на стойностен последователен обществен контрол и формиране на позитивно отношение на гражданите към специалните служби за защита на конституционния ред.

Обект на монографичното изследване е състоянието на разузнаването и разузнавателната защита на конституционния ред в демократичната държава при съвременните условия.

Предмет на монографията са историческите акценти и актуални особеностите на разузнавателната защита, конституционния ред, проблемите на организацията, модерните стратегии и технологии, като и спецификата на обществения контрол.

Доказана е тезата, че състоянието на разузнавателната защита на националната сигурност, т.е. необходимото количество и качество на тези отношения, зависи от способността на субектите – от една страна, специалната служба, а от друга – външните учреждения, организации и лица, да ги установят, закрепват и развиват.

Структурата на изложението се основава на идеята, че механизмът, чрез който специалните служби се вписват в съвременното демократично общество, може да бъде разкрит като се изясни историческият процес на институционализиране на разузнаването и тайната полиция и като се опознае организацията, създадена от демократичните държави за разузнавателна защита на конституционния ред.

Настоящото изследване е предизвикано от поемането на лекционния курс по разузнавателна защита на конституционния ред във ВСУ

„Черноризец Храбър” от доц. д-р В. Христов, който по необходимост непрекъснато се стреми да го актуализира.

Участието на доц. д-р В. Христов е свързано с разработването на глава трета, озаглавена „Проблеми на организацията”.

Съдържанието на първия параграф е насочено към изследване състоянието на механизма за защита на сигурността при тоталитарните режими на източноевропейските страни. Отчита се, че системата за национална сигурност се е основавала на една предварително проектирана и внедрена структура, която катализира, рамкира, ограничава процесите на обществен живот и поведението на отделните граждани. Доказва се тезата, че по такъв начин в максимална степен се стеснява непредвидимостта и неопределеността на обществените процеси и произтичащата от тях вероятност за възникване на социални конфликти, свързани със засягане на сигурността. Тоталното регулиране на обществения и личния живот предопределя всеобхватния характер на наблюдение и контрол, който осъществяват тоталитарните режими и техните органи за държавна сигурност, органите за държавен и народен контрол и др.

Във втори параграф се разглеждат особеностите на модерния европейски опит, които могат да бъдат съзрени в различните системи за разузнавателна защита в страните от Западна Европа. Съвременното схващане за разузнавателната защита намира израз като основна функция на всяка съвременна демократична държава, чрез подходящо законодателно решение. Извършен е сравнителен анализ на системите на Великобритания и Германия.

В трети параграф се изследват особеностите на съвременната политическа полиция в Япония, Франция и Швеция. Набляга се на приоритетите в дейността и структурирането им.

В четвърти и пети параграф се разглеждат моделите на разузнавателна защита на САЩ и страните, намиращи се в демократичен преход, сред които са Русия, Чехия и България. Подчертава се, че институционализирането на службите в сектора на сигурността се позовава на вече приети основни нормативни актове – закони, с които се регламентират организацията и провомощията, които им се предоставят от държавното ръководство за защита на националната сигурност. Отчита се, че все още в Република България съществува сериозна празнота в законодателното регламентиране на разузнавателната дейност, осъществявана от Националната разузнавателна служба при Президента на Република България.

Отбелязва се, че важна крачка в насока възприемане на съвременните демократични модели за организацията на сигурността е направена с приемането на Закона за ДА „Национална сигурност” през 2007 г. и Стратегията за национална сигурност на Република България, приета през 2011 г.

III. Учебници

3. Христов, В., Т. Трифонов, Теория и технология на контраразузнаването, ISBN- 978-954-715-562-6, ВСУ, 2012 г.

В написаният в съавторство учебник се систематизират основните теоретични виждания и постановки за контраразузнаването и технологията на контраразузнавателната дейност на базата на теорията и досегашната практика на специалните служби за защита на националната сигурност на държавата.

Обект на учебното пособие е състоянието на кръга от обществени отношения, свързани с теорията и технологията на контраразузнавателната дейност, които следва много добре да се познават от службите на защитаващата се държава.

Предметът включва съвкупността от промените, динамичността, специфичните обективни закономерности и доловените тенденции в контраразузнавателната дейност, които имат устойчив характер, реализират се независимо от особеностите на средата за сигурност и националните условия и чието познаване е необходимо за нейното практическо овладяване и адекватно прилагане на установени разузнавателни посегателства.

Учебникът е структуриран във въведение, пет модула, литература и резюмета на два езика.

Доц. д-р Валери Христов е автор на трети, четвърти и пети модул от съдържанието на учебника.

В модул трети, който е озаглавен „Видове контраразузнавателна дейност” са систематизирани в единна съвкупност най-често прилаганите от службите за сигурност видове контраразузнавателна дейност. За да се предотврати или пресече подривна дейност на противника е необходимо да се разполага с данни (оперативна или друга информация) за всички страни на тази дейност. Получаването на подобен тип данни представлява основното съдържание на разкриването на подривната дейност на противника.

Процесът на получаване на информация се разглежда в двустранен смисъл, като придобиване и като събиране. Разграничението на двете страни е много важно от теоретична гледна точка. Придобиването се свързва с получаване на информация само чрез скрито преодоляване на предприеманите от противника мерки за противодействие, т.е. чрез проникване в неговата среда. Събирането се свързва с получаване на информация без службите за сигурност да срещат пряко съпротивление от противника, т.е. най-вече на базата на запознаването с информация, която се съдържа в публично достъпни материални източници, каквито са пресата, печата, електронната поща и други популярни източници, които не са поставени под ограничение.

Следователно разкриването на подривната дейност на противника се определя като вид контраразузнавателна дейност, включващо събиране, придобиване и оценка на фактически данни за противника

Новост е представянето на същността и съдържанието на понятието „оперативна информация” като съвкупност от сведения, отразяващи подривната дейност на противника и други елементи на оперативната и общата обстановка, която се получава в процеса на контраразузнавателната дейност и се използва в интерес на гарантирането на националната сигурност. Изследвана е класификацията на видовете оперативна информация, източниците на получаване, изискванията на които следва да отговаря, механизма на организацията на оценяването ѝ.

За първи път се интерпретират теоретично и видовете общи методи за получаване на фактическа оперативна информация, сред които са оперативно наблюдение, оперативен експеримент, оперативен оглед, оперативен разпит, разузнавателна беседа и оперативно моделиране.

Важен акцент се поставя върху анализирането на втория вид контраразузнавателна дейност, известен в теорията като „оперативно предотвратяване”, което е насочено към възпрепятстване извършването на отделни подривни действия на противника. Отнася се до недопускане започването на активна подривна дейност на основата на използване на оперативни сили, средства и подходящи оперативни методи в съответен алгоритъм и съчетание. Теоретично се осветляват отделните видове методи за оперативно предотвратяване като: възпиране на противника от подривни действия, отвличане на противника върху негоден обект, затрудняване на

подривните действия на противника и лишаване от средства за извършване на подривни действия.

От теоретична гледна точка „оперативното пресичане” се разглежда като трети основен вид контраразузнавателна дейност, което е насочено към прекратяване и недопускане продължаването на вече започната подривна дейност на противника. Систематизирани са основните методи, които се прилагат за пресичане на подривни действия, сред които са: склоняване на противника към прекратяване на подривна дейност, компрометиране на противника, разлагане на организации и групи на противника, разобличаване на противника.

Четвъртият вид контраразузнавателна дейност е често прилаганата „профилактичната работа”, която се свързва с провеждането на комплекс от мероприятия за постигане на предотвратяване възникването на противоправни действия, които биха преминали в противодържавно посегателство или престъпление срещу националната сигурност. Последователно са изследвани формите на профилактична работа, организацията, методите и основните изисквания, предявявани към отделните мероприятия, като и реда за тяхното документално оформяне.

Изброените четири основни видове контраразузнавателна дейност се осъществяват скрито с прилагането на подходящи оперативни практики и механизми, чрез използване на сили и ресурси на основата на конспиративността, при което не се афишира ролята и участието на контраразузнавателните служби.

В теорията и технологията на контраразузнаването важно значение има научното осмисляне на оперативната подготовка на открити мерки за пресичане на подривната дейност на противника. Това е много важен сегмент от оперативното майсторство и професионализма на служителите от службите за сигурност. Съдържанието се свързва с провеждането на подходящи мероприятия за легализиране на оперативните данни и тяхното преформатиране в подходящи доказателствени средства за използване от органите на разследването в досъдебното и съдебното производство. На второ място важен момент е зашифровката на участващите в хода на контраразузнавателната дейност оперативни сили и средства и тяхното „оперативно извеждане” от оперативното разследване.

В модул четвърти „Основни методи на контраразузнавателната работа” се интерпретират теоретично същностните и съдържателни аспекти на

общите методи, които се прилагат във всички видове и форми на контраазузнавателната дейност. Подобавашо внимание се отделя на организационните характеристики при реализацията на оперативното дезинформиране, видовете оперативната комбинация и на агентурното проникване.

Модул пети „Форми на контраразузнавателната дейност” е посветен на теоретичното представяне на основните организационни рамки на оперативен отчет (оперативно документиране на контраазузнавателната дейност), в които протича и се реализира контраразузнавателната работа. Това са получаването и проверката на сигнали за подривна дейност на противника, оперативната проверка, оперативната разработка, оперативното наблюдение, оперативното издирване. Подробно са изведени различията в управленската дейност, особено при планирането на мероприятия, издигането и проверката на оперативни версии, набелязването на подходящи оперативни и открити мерки за разкриване, предотвратяване, пресичане или на профилактични реализационни мероприятия по обекти на оперативен отчет.

IV. Студии

4. Христов, В., Национализмът в световен, регионален и вътрешен план, Академия на МВР, годишник №22, С, 2007 г.

Студията съдържа някои съвременни и актуални виждания относно измеренията на национализма, в контекста на корелацията между „национализъм”, „национална идея” и „национални интереси”.

В студията се коментират основните принципи, които са заложили в съдържанието на националната идея, каквито са единството на българския народ, съхраняването на българската народност, укрепването на българската държавност, запазването на спецификата на българския национален характер, социалната сигурност и справедливото разпределение на благата.

Разглеждат се характеристиките на националните интереси, които произтичат от националната идея, явяваща се фундамент на националния интегритет и единство.

Систематизирани са същността и съдържанието на национализма, причините за появата му, основните аспекти на проявление, направена наказателно-правна оценка на престъпните посегателства срещу

различни сфери на обществения живот, извършвани под влиянието на национализма.

Новост е систематизирането на изразните прояви в ежедневието, които носят признаците на националистическа насоченост и предизвикване на разединение сред българския народ.

Представят се правните основи и насоките на оперативния механизъм за разузнавателна защита на конституционния ред и вътрешна сигурност за противодействие на националистически прояви.

В заключение е доказана тезата, че национализмът представлява сериозно предизвикателство и заплаха за интегритета на отделните общности от българския народ, което би поставило националната сигурност на държавата пред сериозни изпитания.

5. Насоки на взаимодействие и координация между частните Охранителни фирми и органите на МВР за защита на фирмената сигурност от терористични актове, Академия на МВР, годишник №26, С, 2011 г.

Предизвикателствата, свързани с последните случаи на извършени терористични актове вътре в страната срещу различни обекти и лица в страната, провокират идеята да бъде изследван научно проблемът, който се предлага за разискване пред читателската аудитория и научната общественост.

Целта на студията е да се изследва механизма на взаимодействие и координация между способностите на частните охранителни дружества и органите на МВР за защита на фирмената сигурност от терористични атаки.

В студията се доказва, че синхронът между специализираните държавни институции в лицето на полицейските структури и фирмите за частна охрана и безопасност може и следва да се подобрява, като отново се разглеждат задълбочено неизчерпаемите възможности на интегрирано общуване и постигане на единое действие в борбата срещу тероризма. Систематизирани са основните видове взаимодействие и координация между частните охранителни дружества и органите на МВР в сферата на противодействието и превенцията на тероризма. Изведени са основните насоки за повишаване на равнището на ефективност в процеса на взаимодействие и координация на основата на спазване разпоредбите на Закона за МВР и Закона за частната охранителна дейност.

V. Статии

6. Христов, В., Още един поглед на корупцията. Насоки на противодействие, Академия на МВР, бюлетин № 26 на факултет „Полиция”, С, 2010 г.

В статията се изследват същността и съвременното звучене на корупцията като обществено явление, познато на човечеството от хилядолетия и особено актуално за криминогенната среда в България.

Целта на статията е да се разгледат различните интерпретации и опити за дефиниране на корупцията, като на основата на сравнителния анализ се изведат съществените ѝ характеристики, особеностите на нейната технология, причините и мотивите за появата и да се набележат насоки за надеждно противодействие и превенция.

Анализът, направен в статията, позволява дефинирането на изводи, свързани с постигането на добра подготвеност на служителите от системата на МВР, пряко ангажирани в борбата срещу корупцията. В тази последователност се обосновава необходимостта да се познават в детайли особеностите на практическите изражения на основните понятия „дискреционна власт”, „клиентелизъм”, „лобизъм”, „непотизъм” и др., които са коментирани изчерпателно в статията и в публичното и научното пространство.

7. Христов, В., Проблеми на визията на службите за сигурност при приемането на Република България в евроатлантическите структури, сб. Горекс прес, С, 2004 г.

Целта на статията е да се извърши прецизен анализ на средата за сигурност и състоянието на службите за сигурност и да се изведат проблемите пред съвременната визия на специализираните държавни органи.

Доказва се тезата, че визията на службите за сигурност се предопределя от политиките за сигурност на евроатлантическите структури и националните доктрини за сигурност на отделните страни-партньори.

В статията се посочва, че сред евроатлантическите структури за сигурност се формира съгласие по отношение на основните посегателства, които службите за сигурност са призвани да наблюдават, разкриват и неутрализират. Става въпрос за световния и регионален тероризъм, незаконната търговия със стоки и технологии с възможна двойна употреба, организираната престъпност, незаконния наркотрафик, разпространението и

употребата на оръжие за масово унищожение, незаконната миграция и бежанските потоци, прането на пари и незаконния трафик на финансови потоци и др.

В статията се коментира, че тези предизвикателства могат в значителна степен да доведат до несигурност и да дестабилизируют нормалното състояние и функциониране на цялата евроатлантическа общност. Обосновава се тезата, че се налагат адекватни реакции от службите за сигурност и прилагане на разумни стратегии и практики за надеждно противодействие и обхващане на появата им още в зародиш, т.е. престъпните явления да се прогнозира още в техния генезис.

Доказва се ролята и значимостта на информацията, която следва да бъде споделяна своевременно между службите в хода на тяхното партньорство при реагирането на предизвикателствата пред сигурността.

VI. Доклади

8. Христов, В., Предизвикателствата пред националната сигурност и Стратегията за Национална сигурност на Република България, ВСУ, 2010 г.

В доклада се извеждат и конкретизират основните проблеми на националната сигурност, които винаги са се намирали в центъра на общественото внимание в съвременните реалности. Подчертава се, че те имат съществено значение за надеждното гарантиране защитата на интересите на личността, на социалните групи и на националната общност като цяло.

Доказва се тезата, че в спешен порядък се налага да бъде изведена нова формула за защита на националната сигурност. Тя следва да бъде поставена във фокуса на научните проучвания на изследователите и експертите в зависимост от състоянието на двете величини: нивото на уязвимост и функционирането на отделните сфери от обществения живот.

Коментира се, че паралелно с това е необходимо да се предприеме прецизно организационно проектиране на съвременна архитектура на системата на сигурност, което да фиксира легалното формулиране на конкретните приоритети, ангажименти, квоти, правила, практики и процедури и съответните алгоритми и инструментариум от сили и средства, с които те да бъдат реализирани.

Системно се подчертава, че в центъра на държавническия подход за гарантиране на сигурна среда за живеене трябва да се постави постигането

на по-висок брутен продукт и по-добри финансови доходи, опазването на изконните национални ценности и идентичност от вредното влияние на посегателство, престъпления или нарушения на обществения ред и порядък. В тази насока организацията на управленските процеси на всички равнища на администрацията следва да се обърне към хуманното и справедливо отношение спрямо злободневните проблеми на обществото като цяло и на отделния гражданин, явяващ се своеобразен потребител и нарочен за „социален субект и продукт“, като е необходимо да се базира върху основата на позитивизма.

Научно се доказва ролята на прилаганите креативни практики за защита на сигурността, както и мястото и значимостта на превенцията, чрез тяхното успешно медийно интерпретиране пред обществеността.

Някои от постановките и тезите, коментирани и развити в доклада, бяха дискутирани по време на състоялата се научна конференция през месец юни 2010 г. във ВСУ „Черноризец Храбър“ и намериха подобаващо изражение в съдържанието на Стратегията за национална сигурност на Република България, приета от Народното събрание през 2011 г., което може да се оцени като научен принос.

9. Христов, В., Симбиозата „религия и краен национализъм“ – благоприятна предпоставка за предизвикване на негативни процеси в района на Западните Родопи, ВСУ, 2012 г.

Целта на доклада е да се представи на научната общественост, че все още не е избегната възможна реална заплаха за националното единство, разглеждано като основен национален интерес, на базата на реализацията на симбиоза между религията и крайния национализъм в някои части на Родопите.

Идеите на Урс Алтерман, посочени в книгата му „Етнонационализъмът в Европа“ в началото на новия век, са свързани с доказването на тезата, че в малките европейски държави, изследвайки конфликтите на основата на етноцентристка нетърпимост, се забелязва инфилтриране на религиозен фанатизъм в радикални националистически идеи и достигане до ...”националистически ренесанс”.

Коментират се тезите, че през последните няколко години в района на Западните Родопи вместо да се върви към интегриране и приобщаване се съзират наченки на обратен и недемократичен по своя

характер процес, който е крайно неприемлив. Проявяват се стремления към вътрешно консолидиране и затваряне (капсуловане) на отделните етнически общности за сметка на останалите. В някои населени места трудно се допускат лица от други етнически групи, а влиянието на етноцентристки и религиозни, в случая ислямистки идеи, проникващи отвън е много силно. Подчертава се, че съществуват кълнове на определени обстоятелства най-вече от субективен характер – например целенасочено подклаждане на недоволство от някои лица спрямо други, които могат да ескалират напрежения между етноконфесионалните общности.

Системно са разгледани появата на идеите и ескалацията на дейността на движението на салафитите. За салафити в България се заговори покрай откритата и разпространявана в някои части на Западните Родопи религиозна литература с подобно съдържание. В този район засега салафитите извършват просветителска дейност, като се стремят да привличат привърженици и последователи на ислямската религия.

Салафитите разполагат с мощна финансова подкрепа от Саудитска Арабия. Всички те се обединяват в отхвърлянето на идеологиите на капитализма или социализма, както и на основните елементи на западния начин на живот, като демокрацията, конституциите, партиите и дори развитата демокрация, т.е. отхвърляне и неприемане на основните начала на демокрацията и светския модел на конституционен ред на държавата. Ето защо в някои страни от Западна Европа сектата на салафитите е поставена под забрана, тъй като се счита, че застрашава приетата конституционна конструкция и обществена ситема.

В нашата страна има изградена надеждна система за разузнавателна защита на конституционния ред, като в тази посока постоянно се извършва мониторинг на явленията и процесите, свързани с възможната поява на симбиоза между религиозни идеи и крайни форми на национализъм.

В доклада се подчертава, че в съвременните условия страната ни провежда последователна и праволинейна политика на намаляване на неравенството и подобряване на икономическите и социални условия, с оглед по-пълното приобщаване и интегриране на отделните общности към българската нация при пълното зачитане на етнокултурните идентификатори (религия, бит, културно наследство, нрави, обичаи, представи, ценности и др.). Стремехът е към реализиране на идеята за „умерена многокултурност”.

изразена от френския политолог Ален Турин, която се споделя и подкрепя и от автора.

10. Христов, В., Поддържане на високо качество на университетското образование по сигурността – фактор за нивото на компетентност на администрацията в превенцията на престъпността, ВСУ, 2012 г.

В доклада се подчертава, че сферата на сигурността е важен елемент от съществуването на съвременната държава.

Целта на доклада е да анализира ролята и значението на високото качество на университетското образование по сигурността, разглеждано като процес на взаимодействие между различните съставки на знанието и възможностите на отделния човек.

Подчертава се, че университетското образование по сигурността следва да пренастрои своите нагласи и виждания за обхващане на актуалните научни проблеми в съответните учебни планове и програми в отделните образователно-квалификационни и образователно-научни степени в професионалното направление 9.1. Национална сигурност, както и в участието в съвместни проекти с бизнес организации от различни браншове и отрасли.

В съдържанието на доклада се обосновава тезата, че следва да се въведе прагматизма в обучението на студентите, което предполага постоянно разглеждане на проблемите, свързани с актуалностите на настоящото време – сигурността на Черноморския регион, защитата на страните от Дунавския път, енергийната и екологичната сигурност и др.

Системно се разглеждат предприетите и осъществени стъпки от изпълнителната власт за изграждане на подходящи институции за превенция на престъпността, каквато се явява Държавно-обществената консултативна комисия по въпросите на превенцията на престъпността.

В състава на този съвещателен и консултативен орган влизат представители на повече от 21 институции от публичния и частния сектор, на които са предоставени правомощия да осъществяват аналитични, консултативни и координационни функции в 12 направления.

Доказва се тезата, че за да функционира правилно комисията и да е в състояние да отговори адекватно на обществените очаквания за справяне с престъпността, следва представителите на включените администрации да познават цялостно и в детайли проблематиката, отнасяща се до

противодействието на престъпността и опазването на обществения ред, съставляващи важен сегмент от областта на сигурността. В центъра на превантивните дейности се поставя значимостта на компетентността и състоянието на подготвеност на човешкия фактор.

Представят се съвкупност от образователни политики за повишаване на компетентността на администрацията в сектора на превенцията на престъпността, които биха могли да се реализират успешно с активното участие на висшите училища, акредитирани от НАОА в професионално направление 9.1. Национална сигурност.

22.10.2012 г.
Варна

Изготвил:
/доц. д-р Валери Христов/